

DEN PÆDAGOGISKE LÆREPLAN 2021

SOLBJERG-MÅRSLET
DAGTILBUD

Vores pædagogiske redskab i dagligdagen

Solbjerg-Mårslet Dagtilbuds pædagogiske læreplan er lavet i samarbejde mellem personale, forældre og ledelse i dagtilbuddet, hvor emner fra læreplanen er drøftet på personalemøder, ledermøder, og i MED-udvalg, forældreråd og bestyrelse. Vores pædagogiske læreplan tager udgangspunkt i Dagtilbudsloven og det fælles pædagogiske grundlag for dagtilbud i Aarhus Kommune — se vedhæftede bilag på de sidste sider.

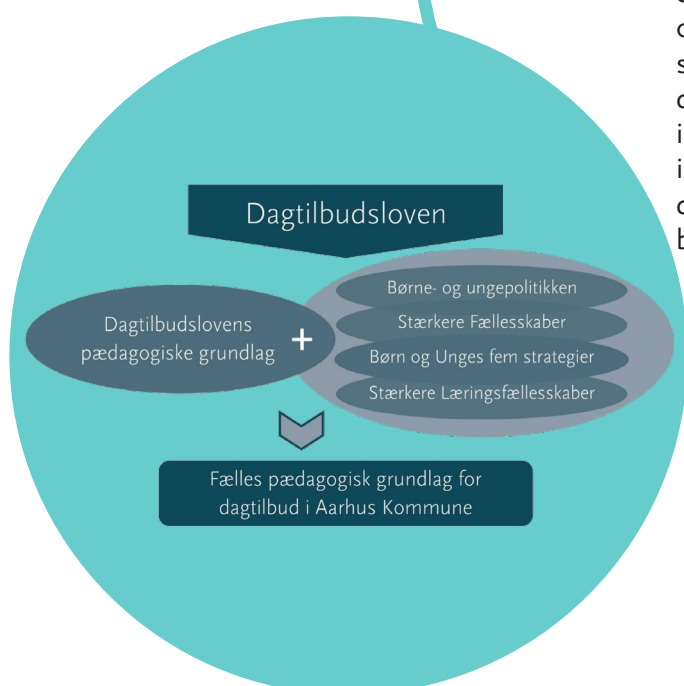
Formålet med vores læreplan er at sikre en fælles retning for vores pædagogiske arbejde i dagtilbuddet, og læreplanen skal være et redskab for medarbejdere og ledelse, så den ønskede pædagogik er til stede i alle aktiviteter med børnene hele dagen.

Hvert andet år justeres vores pædagogiske læreplan, da vi løbende indsamler ny data og evaluerer vores praksis.

Du er velkommen til at kontakte dagtilbudsleder Birgitte Rasmussen, hvis du har spørgsmål til læreplanen på biras@aarhus.dk

Ministeriets intention med den pædagogiske læreplan er, at:

”... dagtilbuddets pædagogiske læreplan med udgangspunkt i de centrale elementer fra det pædagogiske grundlag og med udgangspunkt i de pædagogiske mål og indholdsbeskrivelser af læreplanstemaerne skal fungere som et pædagogisk redskab, der via korte relevante pædagogiske overvejelser, refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde, der foregår i dagtilbuddet, herunder sikre at den intendede pædagogik er til stede hele dagen og i alle aktiviteter, rutiner med børnene m.v.”.

o	Hvem er Solbjerg-Mårslet Dagtilbud.....	s. 4
1	Børnesyn.....	s. 5
2	Dannelse og børneperspektiv.....	s. 6
3	Leg og børnefællesskaber.....	s. 7
4	Det pædagogiske læringsmiljø hele dagen.....	s. 9
5	Læring og de seks læreplanstemaer.....	s. 11
6	Det fysiske og æstetiske børnemiljø.....	s. 13
7	Børn i udsatte positioner.....	s. 14
8	Forældresamarbejde.....	s. 16
9	Inddragelse af lokalsamfundet.....	s. 17
10	Sammenhæng med børnehaveklassen	s. 18
11	Ledelse.....	s. 19
12	Pædagogisk personale.....	s. 21
13	Dokumentations- og refleksionspraksis.....	s. 22
14	Evaluering.....	s. 24
A	Bilag.....	s. 26

Hvem er Solbjerg-Mårslet Dagtilbud

Vi er et stort dagtilbud med i alt 12 afdelinger: 5 aldersintegrerede institutioner placeret i Solbjerg og 6 aldersintegrerede institutioner i Mårslet. Så har vi vores dagplejeafdeling, hvor der pt. kun er dagplejere bosat i Mårslet. Vi bor alle på landet med god plads og luft under vingerne, og vi nyder at bruge nærområdet til ture og oplevelser.

Fælles fodslag, hvert vores kendetegn

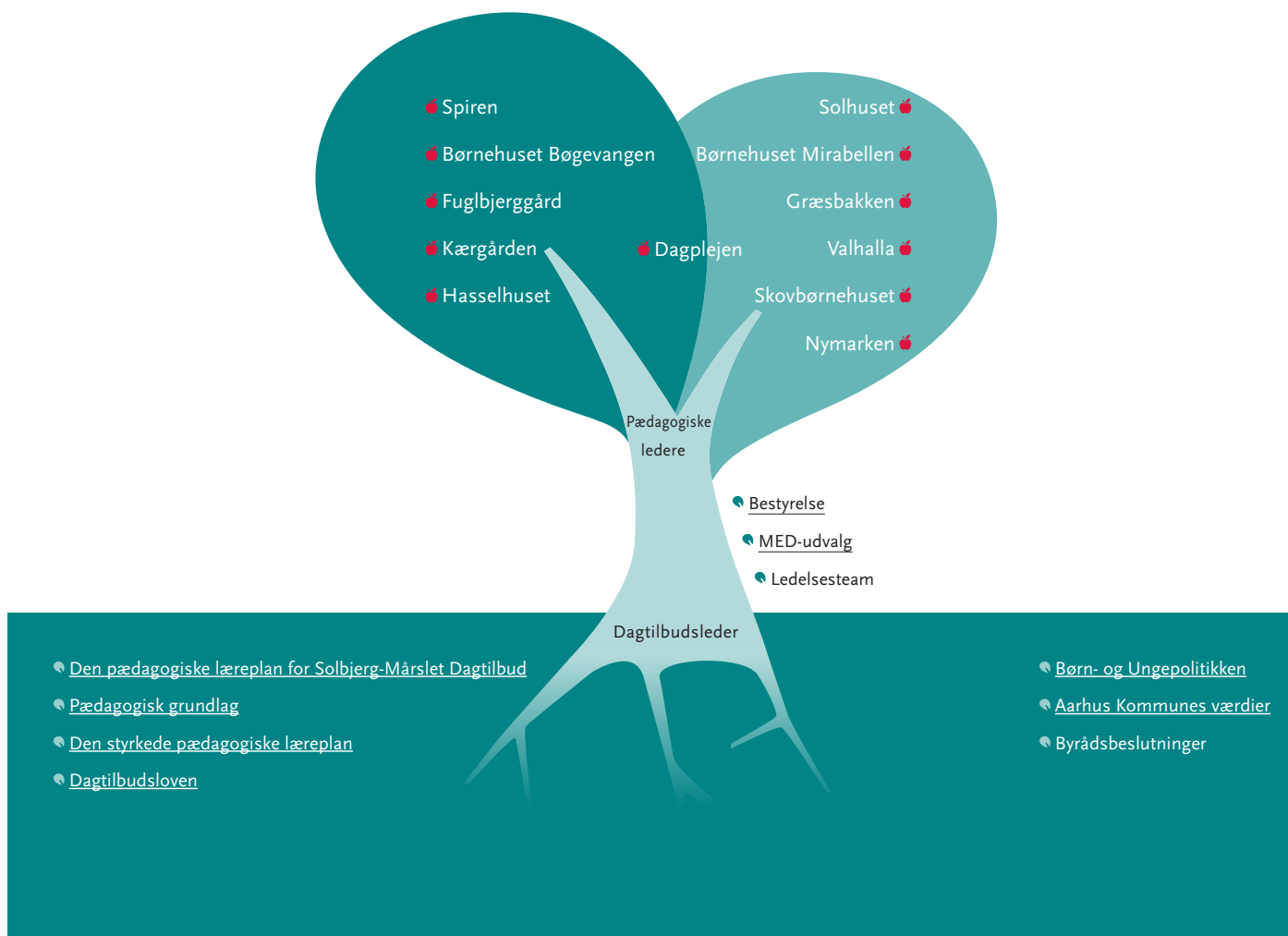
Dagtilbuddets 12 afdelinger har hver især deres gode kendetegn og kulturer, som er vigtige at bevare. Samtidig arbejder vi ud fra et fælles pædagogisk fundament, som udfoldes hver dag ude i afdelingerne. Alt, hvad vi foretager os, skal være meningsfuldt og værdiskabende for børnene samtidig med at de trives i vores dagtilbud.

I dagtilbuddets ledelsesteam søger vi at udnytte synergien i et stort dagtilbud. Vi er optaget af at udvikle et fundament bygget på et læringsfællesskab. Det gør vi ved at dele bøvlt og blær, udfordre hinanden og vise nysgerrighed, udnytte hinandens erfaringer og stille os til rådighed for hinanden, så vi alle når i mål.

Tæt samarbejde med lokalområdet

Sideløbende med vores samarbejde på tværs i dagtilbuddet, har vi også fokus på at skabe nærhed i det lokale. I begge byer har vi et tæt samarbejde med den lokale skole, hvor vi hele tiden arbejder på at lave gode overgange fra dagtilbud til skole.

Begge lokalområder har desuden tradition for at arbejde sammen med ældrecenteret. Vi arbejder på at videreudvikle dette samarbejde, ligesom vi også har fokus på, hvordan vi kan samarbejde med sports- og idrætslivet, lokale butikker og virksomheder.

Børnesyn

Det at være barn har en værdi i sig selv, og i børnelivet skal der være plads, tid og ro til at være barn. Udgangspunktet er, at alle børn trives og udvikler sig, når de har passende udfordringer, ser mening og oplever anerkendelse og social samhørighed i forpligtende, rummelige og givende fællesskaber.

SOLBJERG-MÅRSLET
DAGTILBUD

Alt, vi gør, tager afsæt i det formulerede børnesyn og tilpasses
kontinuerligt til den aktuelle børnegruppe.
Medarbejdernes opgave er, at:

- ☘ arbejde med fast struktur, tydelige rammer og genkendelige rutiner i dagligdagen, da vi ved, at det understøtter børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- ☘ skabe et trygt, omsorgsfuldt og nærværende miljø for alle børn, hvor vi tager udgangspunkt i det enkelte barns nærmeste udviklingszone med fællesskabet som ramme.
- ☘ planlægge hverdagen med en vekselvirkning mellem samvær i større grupper, hvor fællesskab og læring på tværs af alder, køn, relationer og interesser er i fokus og opdeling i mindre grupper med tid til nærvær, leg og fordybelse. Vi tilstræber at skabe en balance mellem voksenstyrede aktiviteter/lege og børneinitierede lege, initiativer og interesser.
- ☘ at møde alle børn med en undersøgende, nysgerrig og lyttende tilgang og give sig tid til at gå over broen for at møde barnet, der hvor det er — barnets nærmeste udviklingszone (NUZO)
- ☘ være til stede i nuet sammen med børnene og undgå unødvendige forstyrrelser.
- ☘ tale om børnene ud fra et resourcesyn, altså tage udgangspunkt i det børnene mestrer og deres styrker.
- ☘ have fokus på sociale spilleregler, øve sig i at vente på tur, respektere hinanden og vise omsorg for hinanden.

Dannelse og børneperspektiv

Børn skal føle sig set og forstået og opleve at have en demokratisk stemme. Børn skal være aktive medskabere af deres egen læring og udvikling inden for rammer, som de voksne har ansvaret for. Der skal lyttes til børnenes oplevelse af, hvordan det er at være i dagtilbud. Hvordan er deres oplevelse af, om de mestrer, kan finde mening og hører til? Børns oplevelse af indflydelse er en tidlig del af deres dannelsesproces og af udviklingen af demokratisk forståelse.

SOLBJERG-MÅRSLET
DAGTILBUD

Medarbejdernes opgave er, at:

- ☘ være opmærksomme på børnenes definitionsmagt. Det vil sige den måde, som vi tolker på, taler om børnene på (retorikken) og handler på, da vi ved, at det har en betydning for børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse og dermed er afgørende for deres selvoplevelse.
- ☘ bidrage til at skabe et trygt og tillidsfuldt miljø, som giver børnene modet til at tage ansvar for egen medbestemmelse. Når børn udtrykker sig, er der ikke noget, som er forkert, da de udtrykker det, der er på spil for dem. Derfor skal de mødes af voksne med forståelse for deres behov og følelser.

Dette kan f.eks. komme til udtryk på følgende måde:

- ☘ Børnene støttes i at mærke følelser, og der sættes ord på, så det enkelte barn med egen personlighed tør ytre sig i fællesskabet.
- ☘ Børnene støttes i deres ideer og handleinitiativer, de opmuntres, hjælpes i gang og gives plads.
- ☘ Børnene præsenteres for andre muligheder, hvis deres initiativ ikke umiddelbart kan følges.
- ☘ Børnene får anvisninger fremfor afvisninger.
- ☘ Der er tydelighed i rammerne for, hvad børn selv kan bestemme, og de gives kvalificerede valgmuligheder ud fra alder og udvikling (NUZO).
- ☘ Medarbejderne reflekterer over hverdagsrutiner, begivenheder og aktiviteter sammen med børnene og anvender det i evaluering.

Leg og børnefællesskaber

Fællesskaber udgøres af dem vi er, og det vi laver sammen. Alle børn i dagtilbud skal være en værdsat del af et fællesskab, og fællesskaberne skal have noget at byde på for alle børn.

Børns leg er grundlæggende for deres sociale og personlige læring og udvikling, og legen har en værdi i sig selv. Leg betyder både børns spontane leg på deres helt egne præmisser, og den leg, der igangsættes, rammesættes og eventuelt understøttes af de voksne omkring børnene.

Leg, læring, udvikling og dannelse sker i børnefællesskaber, som de voksne sætter rammerne for. Dagtilbuddets hverdag skal skabe rum til at børn kan indgå i både kendte og nye relationer på tværs af alder, køn og kultur.

Det er det pædagogiske personale og ledelsens opgave at skabe balancen mellem individ og fællesskab i dagtilbuddet.

SOLBJERG-MÅRSLET
DAGTILBUD

Leg og børnefællesskaber er omdrejningspunktet for pædagogisk praksis — i arbejdet med læringsmiljøer, i planlægning af struktur og aktiviteter og i indretning. Vi skaber "rum" til, at børnene kan få øje på hinanden og kan lege uforstyrret. Medarbejdernes opgave er, at

- ☘ sætte fokus på det enkelte barns styrker og personlighed og sætte ord på, så andre hører det.
- ☘ være opmærksomme på, hvad det enkelte barn mestrer og er optaget af.
- ☘ lytte til børnenes ideer og fantasier og komme med input til lege ud fra det.
- ☘ tage udgangspunkt i, at nogen børn er fulde af gåpåmod og nysgerrighed, mens andre har brug for et kærligt skub til at være aktivt deltagende. Derfor tager vi afsæt i barnets NUZO og arbejder med at møde børnene forskelligt for at give dem lige vilkår. De får lov at prøve kræfter med det, som de mestrer eller næsten mestrer.
- ☘ værne om børns egen kultur og den læring der er, når de mindste børn spejler sig i og imiterer de større børn.
- ☘ lege sammen med børnene og være bevidste om, at vi som voksne er rollemodeller og skal vælge, om vi vil gå forrest, ved siden af eller bagved i de forskellige situationer.

Fortsættes næste side

I 0-2 års grupperne er der fokus på:

- Samlinger: Hvem vi er, hvad vi hedder, og hvem der mangler, da det betyder noget, at alle har en plads i fællesskabet.
- Parallellege, og de ældste vuggestuebørn understøttes og øver sig i rollelege ud fra NUZO.
- Køns- og aldersopdeling med små legegrupper, så børnene får øje på hinanden og støttes i deres relationer.
- At medarbejderne er på gulvet, er guidende, observerende, nærværende og aktivt deltagende i legen og dens opbygning i forhold til roller og positioner.

I 3-6 års grupperne er der fokus på:

- Samlinger, hvor vi øver at lytte til hinanden, fortæller om oplevelser, har medbestemmelse, venter på tur, rummer hinanden med hver vores forskellighed og snakker om, hvem der mangler i dag mm.
- Rolle- og konstruktionslege samt opmærksomhed på, hvornår og hvordan børnene skal udfordres i legen.
- Aktiviteter, hvor børnene skal samarbejde og derved får øje på hinandens styrker og ressourcer.
- Medarbejderne er guidende, observerende, nærværende og aktivt deltagende i legen, dens opbygning og udvikling.
- Medinddragelse af børnenes ideer i forhold til roller og positioner.
- Give plads til børns perspektiver og lade dem øve sig i selv at løse konflikter.

4. Det pædagogiske læringsmiljø hele dagen

Det pædagogiske læringsmiljø hele dagen

Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal være til stede hele dagen fra modtagelsen om morgenen til de sene eftermiddagstimer. Det pædagogiske læringsmiljø skal blandt andet give barnet mulighed for at eksperimentere og bruge fantasien, lege forskellige og udviklende lege og bruge både emotionelle, sociale og kognitive kompetencer.

I arbejdet med børn i dagtilbud er fokus på at skabe pædagogiske læringsmiljøer, der ud fra et helhedssyn understøtter trivsel, læring, udvikling og dannelse for alle børn. Det kræver viden, der med afsæt i faglig refleksion med kollegaer og ledelse, skal bruges til at udvikle stærkere pædagogiske læringsmiljøer for børnene og stærkere læringsfællesskaber for de professionelle.

SOLBJERG-MÅRSLET
DAGTILBUD

Læringsmiljø omhandler indretning inde og ude, æstetik, materialer og legetøj, leg og aktiviteter, struktur og planlægning, brug af nærområdet og organisering af medarbejderne. Det handler også om, at der er læring og udvikling i alt, som vi foretager os sammen med børnene.

Medarbejdernes opgave er, at

- 🌱 indtænke læringsmiljø i alt, hvad vi foretager os sammen med børnene i planlagte og spontane aktiviteter, i leg og i rutineopgaver som spisning, bleskift, garderobe mm.
- 🌱 være undersøgende og nysgerrige på praksis: Hvorfor gør vi, som vi gør, og har det den ønskede effekt for børnene.
- 🌱 udvikle faglighed via sparring og reflekterende dialoger samt evaluere egen praksis både i det store fællesskab og med sig selv.
- 🌱 være udviklingsparate, lydhøre og opsøgende i forhold til den nyeste viden.
- 🌱 tage ansvar for, at organisering og planlægning udføres til gavn for børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Fortsættes næste side

4. Det pædagogiske læringsmiljø hele dagen

Forskning har de seneste år afdækket, at enhver aktivitet sammen med børn giver læring, men viser også, at nogle aktiviteter og organiseringer fremmer læring og udvikling betydelig bedre end andre. Derfor vil vi i højere grad have fokus på at udvælge de aktivitets- og organiseringsformer, som viser sig at have de største positive bidrag til læring og udvikling hos børnene. F.eks.: En samarbejdende kultur hos pædagogerne med at udfordre barnet på nærmeste udviklingszone, at tage afsæt i noget barnet kender til og at skabe en god relation til barnet.

Børnene mødes med:

- Opmærksomhed på positiv læring ud fra NUZO, så de oplever at mestre.
- Tid og ro til de daglige rutiner, så de får mulighed for at øve sig og snakke om det, der sker.
- Mest mulig forberedelse, forudsigelighed og genkendelighed ved overgange til nyt for at skabe tryghed, så de ved hvad de skal, og hvad der forventes af dem.
- Planlægning med udgangspunkt i, hvad den konkrete børnegruppe har brug for.
- Justering/ændring i de daglige rutiner, hvis der opstår behov i forhold til udviklingen i den konkrete børnegruppe.
- Dialog om, hvad de er i gang med at øve sig i, f.eks. selv at tage tøj på eller at være en god ven.

Læring og læreplanstemaer

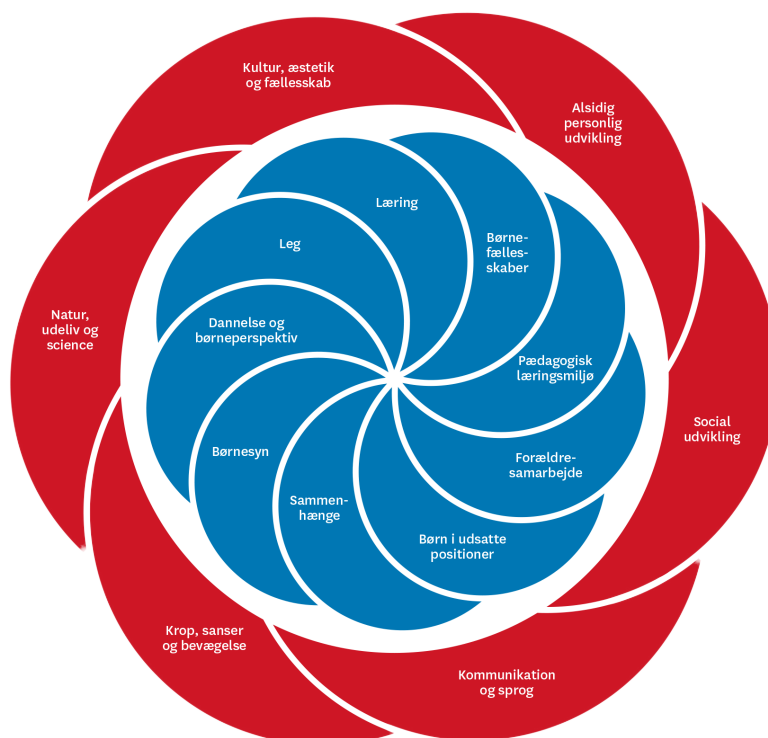
Børn lærer ved at udforske deres omverden med krop og sanser, ved at blive mødt af spørgsmål og udfordringer og ved selv at undres og stille spørgsmål. Børn lærer også ved at eksperimentere, prøve sig frem, fejle, gøre opdagelser og finde innovative løsninger. Børn lærer gennem kommunikation, udveksling og sociale interaktioner med de andre børn og de voksne i dagtilbuddet. Motivation og passende udfordringer har betydning for at lære og udvikle sig – både som individ og som del af et fællesskab. Børn har brug for voksne, der sætter rammer, guider og vil noget med dem, men de har også brug for plads til at være sig selv og til at gøre deres egne erfaringer.

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaerne skal tage udgangspunkt i Børne- og Socialministeriets beskrivelser af temaerne. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges inden for Børne- og Socialministeriets to pædagogiske mål for hvert læreplanstema, hvor de pædagogiske mål beskriver sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Læreplanstemaerne er tilsammen udtryk for et bredt læringssyn, og det er afgørende, at de tænkes i en sammenhæng i dagtilbuddets arbejde. Opdelingen i temaer skal sikre fokus på forskellige centrale elementer i børns læring og udvikling i dagtilbud. Læs de ministerielt fastsatte indholdsbeskrivelser og mål for læreplanstemaerne i: "Den styrkede pædagogiske læreplan – rammer og indhold", der kan findes på: www.emu.dk/omraade/dagtilbud.

Læreplanstemaerne er:

- Alsidig personlig udvikling.
- Social udvikling.
- Kommunikation og sprog.
- Krop, sanser og bevægelse.
- Natur, udeliv og science.
- Kultur, æstetik og fællesskab.

Fortsættes næste side

SOLBJERG-MÅRSLET
DAGTILBUD

Medarbejdernes opgave er, at

- ☘ tage afsæt i det fælles pædagogiske grundlag og vejledningen fra Børn og Unge ” De 12 pædagogiske mål – vejledning til arbejdet med de pædagogiske mål i den pædagogiske læreplan”.
- ☘ strukturere og organisere ud fra pædagogiske overvejelser om at skabe rum til børnenes læring.
- ☘ skabe optimale rammer omkring børnene der motiverer til ro, fordybelse, udfoldelse, fantasi og bevægelse.
- ☘ følge børnenes initiativer samt guide og støtte børneinitierede sammenhænge, så børnenes leg og relationer forbliver konstruktive og udviklende.
- ☘ planlægge aktiviteter, hvor alle læreplanstemaer er i spil, og hvor der er pædagogiske overvejelser om sammensætning af børnegrupper.
- ☘ have løbende refleksion og evaluering, hvor der anvendes indikatorer til opfølgning på, om vi arbejder mod de pædagogiske mål.
- ☘ følge børnenes udbytte af arbejdet med læreplanstemaerne. Til formålet anvendes Kolbs læringscirkel, dialoghjul (SUS materiale), sprogvurderinger, faglig sparring, kompetenceudvikling mm.

Dette kan f.eks. komme til udtryk på følgende måde:

- ☘ Planlægning sker med afsæt i læreplanstemaerne og altid med fokus på, hvad børnene i den konkrete gruppe kan få ud af det.
- ☘ Børnene opdeles i mindre grupper, og der arbejdes med fokus på de pædagogiske mål for de 6 læreplanstemaer.
- ☘ Foranderlige læringsrum, der understøtter alle læreplanstemaer.
- ☘ Vi arbejder med både frie og forpligtende fællesskaber.

Det fysiske og æstetiske børnemiljø

Det fysiske miljø bør invitere til leg, udforskning af omgivelserne og såvel fysisk aktivitet som fordybelse både inde og ude. Den fysiske indretning bør være fleksibel i forhold til at kunne bruges til varierende pædagogiske formål, men bør samtidig muliggøre en kontinuitet i længerevarende lege og andre aktiviteter.

SOLBJERG-MÅRSLET
DAGTILBUD

Medarbejdernes opgave er, at:

- anvende og se muligheder i alle rum, gangarealer og legeplads.
- tilstræbe en fleksibel indretning, så der er mulighed for at rumme både små og store grupper.
- have fokus på, at der er plads til at rumme børnenes behov for at lege fordybende og uforstyrrede, samt at der også er mulighed for fysisk udfoldelse.
- sikre indretning, legetøj og materialer, som stimulerer børnenes udvikling, nysgerrighed og fordybelse.
- værne om de ting, som børnene skaber og lader børnene sætte sig spor.

Dette kan f.eks. komme til udtryk på følgende måde:

- Rum og indretning der tydeligt indikerer: "Hvad kan man her".
- Rummene er indrettede, så de er foranderlige og fleksible, som hurtigt kan skabe gulvplads til fysisk udfoldelse eller skærme børns leg, så de kan lege uforstyrrede.
- Børnenes tegninger og andre kreative produktioner er synlige i rummene.
- Der er legestationer, som skærmer børnene, så de kan lege uforstyrret i små grupper både børne- og vokseninitieret.
- Der er systematik og overblik i legetøj og materialer, så børnene ved, hvor de kan finde tingene, og det fremstår indbydende.
- Børnenes initiativer gribes og understøttes, f.eks. når gruppen eller et enkelt barn får en ide til at bruge rummene på en alternativ måde.
- Aktiviteter og ture i den nærliggende og tilgængelige natur – både på legepladsen og i nærområdet.

Børn i udsatte positioner

Dagtilbud af høj kvalitet med gode pædagogiske læringsmiljøer har stor betydning for alle børn, men særligt for børn i udsatte positioner. Børn kan være i udsatte positioner af vidt forskellige grunde, og det pædagogiske personale og andre fagprofessionelle har ansvar for med tidlig, rettidig indsats at identificere børn med behov for en særlig opmærksomhed. Samtidig skal der arbejdes med rummelige fællesskaber, hvor alle børn har en naturlig plads. Børn i udsatte positioner skal støttes, så de både udfordres tilpas og oplever mestring i det almene fællesskab og efter behov også i mindre gruppesammenhænge med et særligt fokus. Nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes, for at udsatte børn kan være med, og for at legen udvikler sig positivt for dem. Kvaliteten i interaktionen mellem barn og voksen er betydningsfuld for alle børn, men i særlig grad for børn i udsatte positioner.

SOLBJERG-MÅRSLET
DAGTILBUD

Medarbejdernes opgave er, at

- identificere barnets styrker, udfordringer og barrierer for at deltage i fællesskaber ved hjælp af iagttagelser, vidensdeling og evt. inddragelse af andre faggrupper.
- indrette det pædagogiske læringsmiljø med visuel understøtning og tydelige pædagogiske rammer, som kan hjælpe barnet til at få overblik og vide, hvad det skal og på den måde opleve mestring og tryghed.
- arbejde ud fra en forståelse af, at børn altid gør det bedste de kan og ønsker at samarbejde. Dvs. det er altid det rundt om barnet, som vi skal justere på.
- planlægge og understøtte aktiviteter og lege, så udsatte børn positioneres i deres styrker og oplever succeser.
- tilbyde vekselvirkning mellem små og store grupper, hvor der arbejdes med børnenes tætte relationer til børn og voksne, og der tilrettelægges aktiviteter og lege, som understøtter barnets NUZO.
- arbejde med egen tilgang, relation og interaktion med barnet ved hjælp af viden og data om det enkelte barns styrker og udfordringer.
- anvende refleksive dialoger og feedback fra andre kollegaer som arbejdsredskab til at øge kvaliteten i relationen.

Fortsættes næste side

Der er ansat ressourcepædagoger i dagtilbuddet, som kan inddrages i arbejdet omkring børn i udsatte positioner. Der er desuden samarbejde med pædagogisk psykologisk rådgivning, hvor vi kan hente hjælp og vejledning.

Dette kan f. eks komme til udtryk på følgende måde:

- Visuel og tydelig struktur for alle børn.
- Støtte i form af piktogrammer for børn med særlige behov, f.eks. ved barnets rum, til samling mm.
- Faste pladser ved spisning, samling m.m.
- Børne- og vokseninitierede lege bruges som redskab til at styrke relationen mellem børn/børn og børn/voksne.
- Personalet fokuserer på barnets styrker, interesser og succeser ved at italesætte dem overfor hinanden og de andre børn.
- Personalet er guidende, tydelige og anerkendende i arbejdet med at skabe inkluderende børnefællesskaber.

Forældresamarbejde

Et godt forældresamarbejde om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse er af afgørende betydning. Forældrene skal derfor både inddrages aktivt i og have indflydelse på dagtilbuddets arbejde. Samarbejdet sker både i form af det formelle bestyrelsesarbejde/forældrerådsarbejde og samarbejdet i hverdagen på tværs af dagtilbud og hjem om det enkelte barn, og om skabelsen af inkluderende børnefællesskaber.

I det daglige forældresamarbejde indgår også vejledning af og sparring med forældrene om, hvordan de understøtter deres barns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det pædagogiske personale og forældrene afstemmer forventningerne til hinanden og samarbejdet, med afsæt i den enkelte families behov, og alle skal opleve, at de bliver set, hørt og har indflydelse.

SOLBJERG-MÅRSLET
DAGTILBUD

Vi har en plan over de forventede/obligatoriske forældresamtaler, som er tydelig for forældrene. Herudover afholdes ekstra samtaler efter behov. Det kan være efter forældrenes eller personalets ønske, hvis der opstår bekymringer omkring barnets trivsel og udvikling. Når barnet har fået tilbudt plads, kommer barn og forældre på besøg og får velkomst- og informationsmateriale.

Medarbejdernes opgave er, at

- afholde en startsamtale med forældrene, hvor forældrene fortæller om deres barn og afleverer evt. relevante beskrivelser angående barnet. Forældrene introduceres til daglige rutiner, og indkøring af barnet aftales ud fra hverdagen i den gruppe barnet tilknyttes med hensyntagen til barnet og familiens behov.
- sørge for, at der drøftes gensidige forventninger til samarbejdet, så der skabes forståelse for vigtigheden af den gensidige respekt og forældrenes medansvar. Forældrene opfordres til et åbent og tillidsbaseret samarbejde med personalet omkring barnet, hvilket de også kan forvente at blive mødt med.
- vægte en grundlæggende tillid og fælles indsats om et godt relationsarbejde, som opbygges gennem hele barnets tid i institutionen, så det gør samarbejdet om over-gangene nemmere.
- forventningsafstemme med forældre.

Sammen med forældrene:

- Er vi i løbende dialog om barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- Planlægges og afvikles forældrearrangementer.
- formidle løbende om livet i grupperne/afdelingen. Dette kan ske på forældreintra med foto og korte tekster, via udstilling af noget børnene har lavet eller andet.
- arrangere forældremøder med information om, hvad der vægtes i barnets institution i forhold til organisering med fokus på børnenes trivsel og udvikling i henhold til f.eks. læreplanen.

Inddragelse af lokalsamfundet

Som led i arbejdet med den pædagogiske læreplan skal dagtilbuddet overveje, hvordan lokalsamfundet i form af fx skoler, biblioteker, museer, idrætstilbud og -faciliteter, plejehjem, erhvervsliv mv. kan inddrages med henblik på at styrke dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø.

Dagtilbuddet skal endvidere overveje om et samarbejde med fx ældre medborgere, skolebørn fra mellemtrinnet og udskolingen eller andre frivillige i lokalsamfundet, der ønsker at bidrage med en særlig viden eller interesse inden for eksempelvis natur, sport, musik, sundhed eller håndværk, kan bidrage til at styrke arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.

SOLBJERG-MÅRSLET
DAGTILBUD

Der er i både Solbjerg og Mårslet etableret samarbejde med lokalsamfundet, og der er igangsat yderligere tiltag.

Vi har i dagtilbuddet:

🌱 Nedsat undergrupper i bestyrelsen, hvor målet er at involvere forældre både i og udenfor bestyrelsen til at undersøge, hvilke muligheder der er i de to lokalsamfund og samtidig være med til at udvikle samarbejdet.

🌱 Et samarbejde med de frivillige organisationer, f.eks. brug af hal/multihal.

🌱 Dialog med frivillighedskoordinatorer om samarbejde med de to lokalcentre.

Gennem forskellige lokale aftaler får børnene mulighed for oplevelser i lokalområdet.

🌱 Vi har lokaler til rådighed på plejehjemmet i Solbjerg og har samvær og aktiviteter sammen med de ældre.

🌱 I begge byer samarbejdes der med kirke, plejehjem/lokalcenter om forskellige tiltag.

🌱 I Mårslet er der sammen med den lokale brugs arbejdet med at lave et stort billede, som udsmykker facaden.

🌱 Vi besøger skole og låner efter aftale lokaler – gymnastiksal, pædagogisk læringscenter/bibliotek.

🌱 Afdelingernes legepladser står til fri afbenyttelse udenfor åbningstiden.

Sammenhæng med børnehaveklassen

Sammenhæng i børnenes liv betyder, at skolen bygger videre på et tydeligt børneperspektiv, der tager over, hvor dagtilbuddet slipper. Det skoleforberedende arbejde i dagtilbud handler især om, at der i børnenes sidste år i dagtilbud etableres pædagogiske læringsmiljøer, der understøtter børnenes sociale kompetencer og færdigheder som vedholdenhed og fordybelse. Derved forberedes de på at møde nye sociale og faglige sammenhænge med tro på egne evner, nysgerrighed og gå-på-mod. Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal også introducere til og give børnene mulighed for at udvikle faglige færdigheder i form af leg med bogstaver, tal, mønstre, former m.v.

**SOLBJERG-MÅRSLET
DAGTILBUD**

Vi arbejder tæt sammen med skolen og har en fælles årsplan, der beskriver de fælles tiltag omkring overgangen.

Medarbejdernes opgave er, at:

- planlægge og afvikle aktiviteter tilrettelagt for de kommende skolebørn for at styrke og støtte overgangen fra dagtilbud til skole.
- planlægge og afvikle aktiviteter på tværs af afdelingerne, så børnene har mulighed for at møde kommende klassekammerater.
- afholde samtaler med forældre i efteråret, hvor dialoghjulet anvendes som afsæt for samtalen.
- samarbejde omkring klassedannelser med opmærksomhed på gode arbejdsfællesskaber blandt børnene.
- deltage i skolernes informationsmøder for forældre til kommende skolebørn.

Børnene deltager i:

- 2 dage med "skolebørnstræf" i Mårslet og lejr i Solbjerg.
- Besøg på skolen.
- Ugentlige planlagte aktiviteter, hvor der arbejdes med fordybelse omkring emner, der optager børnene.
- Aktiviteter på tværs mellem afdelinger i Solbjerg, så børnene får mulighed for kendskab til hinanden.
- Besøg af børnehaveklasseledere og SFO-pædagoger i afdelingerne.

Ledelse

Ledelsen har ansvaret for, at personalet besidder viden og konkrete kompetencer til at kvalificere det pædagogiske læringsmiljø og til at inddrage forældrene. Ledelsen understøtter og kvalificerer faglige, pædagogiske refleksioner hos personalet via facilitering, sparring og løbende metodeudvikling med fokus på udvikling af de pædagogiske læringsmiljøer og på at skabe stærkere læringsfællesskaber. Den samlede ledelse understøtter dagtilbuddets åbenhed over for lokalsamfundet. Den pædagogiske leder organiserer arbejdet, så det understøtter personalets arbejde med den pædagogiske læreplan.

SOLBJERG-MÅRSLET
DAGTILBUD

Ledelsens opgave er, at:

- 🌳 arbejde ud fra ledelsesgrundlag med visioner og rammer for ledelsesopgaven.
- 🌳 have fastlagt mødestruktur.
- 🌳 skabe retning gennem afdelingsvisioner for de forskelle, behov og udfordringer, som hver afdeling har.
- 🌳 arbejde med at udvikle stærkere læringsfællesskaber og koble det meget tæt med implementering af læreplanen.
- 🌳 sikre løbende udvikling ved at skabe klare rammer for en fair og medarbejderintegreret proces.
- 🌳 udvikle pædagogisk praksis ud fra viden og erfaringer og give medarbejderne kompetenceområder og autoritet, så der opleves mest muligt ejerskab.
- 🌳 sikre sig, at metoder og rammer trænes og gentages gennem en klar rammesætning med tydelige mål på alle møder.
- 🌳 arbejde for at skabe et stærkt fagligt og værdibaseret fundament med afsæt i det fælles pædagogiske grundlag.

Fortsættes næste side

Dette kan f.eks. komme til udtryk på følgende måde:

- Står i spidsen for fælles processer, hvor alle medarbejdere er involveret. Der arbejdes på tværs af afdelinger og byer, så der sikres videndeling, ny indsigt og refleksion.
- Har tydelige dagsordener med mål og rammesætning til alle møder, så de er effektive og gavner kerneopgaven.
- Kvalificerer refleksion ved at lægge data mellem os.
- Skaber tydelig struktur og ramme med mest mulig forudsigelighed og genkendelighed for alle.
- Afholder løbende møder med medarbejdere med særlige funktioner: Tillidspersoner og arbejdsmiljørepræsentanter, resourcepædagoger samt sprog- og motorikvejledere.
- Er sammen med faglige fyrtårne er særligt opmærksomme på at skabe de bedste rammer for stærkere læringsfællesskaber.

Pædagogisk personale

Det pædagogiske personale skal sammen skabe et pædagogisk læringsmiljø, hvor der er plads, tid og ro til at være barn. Det er hensigten, at legen og den legende tilgang til læring, barnets interesser, undren og nysgerrighed, samt det pædagogiske personales viden om at fremme læring og udvikling, er udgangspunktet for de læreprocesser, som barnet indgår i. For at kunne lykkes med dette er det centralt, at det pædagogiske personale i det interne arbejde både kan tage ledelse og give følgeskab.

**SOLBJERG-MÅRSLET
DAGTILBUD**

Vi skal planlægge og organisere os, så der gives mulighed for tid til planlægning, refleksion, samarbejde m.v., hvilket giver de bedste vilkår for en bevidst pædagogisk tilgang gennem hele dagen. Vi skal løbende justere og tilpasse til de konkrete børnegrupper.

Medarbejdernes opgave er, at:

- ☘ sikre at planlægningen tilbyder differentierede (mangeartede) børnefællesskaber. Det kan f.eks. være små eller store grupper, grupper baseret på alder, børne- og vokseninitierede legegrupper mm. Samtidig har vi fokus på som voksne at gå foran, ved siden af eller bagved børnene.
- ☘ hjælpe hinanden til at være gode rollemodeller ved at støtte og bakke op om kollegers tiltag og aktiviteter samt vise følgeskab.
- ☘ sætte sig selv, sin faglighed og erfaring i spil.
- ☘ være professionelle og yde et aktivt bidrag til et forpligtende fagligt fællesskab.

Dette kan f.eks. komme til udtryk på følgende måde, ved at vi:

- ☘ arbejder ud fra barnets nærmeste udviklingszone (NUZO).
- ☘ sikrer sammenhæng mellem barnets arenaer (hjem og institution) gennem det formelle (SUS samtaler) og det uformelle (garderobesnakke) forældresamarbejde.
- ☘ tilstræber at skabe stabilitet for de voksne, der er omkring barnet.
- ☘ ser bagom barnet og dets handlinger og har fokus på barnets hensigt/intention.
- ☘ har et miljø, hvor man er nysgerrig og undrende på hinandens praksis, og det er en kvalitet at turde spørge om hjælp.
- ☘ giver plads til de lommer af nærvær og stjernestunder, der opstår — også selvom det nogle gange bryder med rutiner og aftaler.
- ☘ påskønner og anerkender kollegaer, når vi oplever, at de f.eks. fanger barnets initiativ.

Dokumentations- og refleksionspraksis

Ledelsen har ansvar for, at det pædagogiske personale løbende forholder sig refleksivt til, hvordan de pædagogiske læringsmiljøer understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det kan fx ske ved, at praksis fastholdes gennem pædagogisk dokumentation, der danner grundlag for analyse, og systematisk refleksion og justering af praksis.

Professionel dømmekraft og en systematisk faglig og kritisk refleksion over egen og fælles praksis er et vigtigt grundlag for lokalt at udvikle dagtilbud af høj kvalitet. Refleksionen forudsætter, at man er nysgerrig og undersøgende på hinandens praksis, søger sparring og tilbyder hjælp. Samtidig skal man turde udfordre hinandens vaner og rutiner og gøre det naturligt at dele viden og ideer til nye løsninger på tværs. Med afsæt i refleksionen og en stærk feedbackkultur skabes der i dagtilbuddet, afdelingen og i den enkelte gruppe stærkere læringsfællesskaber. Derved opbygges og udvikles både den professionelle kapacitet og dømmekraft.

Dokumentationen kan både være kvantitative og kvalitative data. Dokumentation til udvikling af de pædagogiske læringsmiljøer kan være personalets beskrivelser, iagttagelser eller videooptagelser af den pædagogiske praksis. Dokumentation af børnenes udbytte kan eksempelvis være børnenes egne produktioner, meninger, udtryk for trivsel, hvad de er optagede af og forældrenes informationer, holdninger og tilfredshed. Dokumentation er også det pædagogiske personales erfaringer, viden fra observation af børnenes leg og fortællinger fra praksis. Sidst men ikke mindst er data også viden baseret på forskning, resultater af evidensbaserede undersøgelser, socioøkonomi, vurderingsredskaber til fx sprog og robusthed mv. Der skal være balance mellem de ressourcer, der bruges på at dokumentere på den ene side og det udbytte, som det pædagogiske personale får, på den anden side.

Den pædagogiske dokumentation og refleksionspraksis vil tage afsæt i de bærende principper for Stærkere Læringsfællesskaber.

Fortsættes næste side

13. Dokumentation og refleksionspraksis

SOLBJERG-MÅRSLET
DAGTILBUD

Vi arbejder med kvalitativt og tillidsbaseret tilsyn ved at ledelsen er tæt på og er observerende i den pædagogiske praksis.

Dagtilbudslederen besøger afdelingerne og observerer den pædagogiske praksis og har efterfølgende sparring med den pædagogiske leder. Der er udarbejdet model for dette.

Den pædagogiske leder skaber rammer for, at der sker løbende dokumentation og dataindsamling i afdelingerne. Det kan f.eks. være: børneinterviews, praksisfortællinger, brug af rapporter fra Hjernen og Hjertet, SMTTE-skemaer mm. Dette opsamles og bruges som datagrundlag for refleksive dialoger.

Medarbejdernes opgave er, at:

- indsamle observationer og data, som anvendes til dialog, refleksion og feedback.
- arbejde på at gøre hinanden endnu bedre ved at arbejde med ledelse opad, nedad og til siden.
- bidrage til fælles feedback kultur.
- støtte og styrke samarbejdet med de faglige fyrtårne omkring udvikling af og brug af metoder fra stærkere læringsfællesskaber.
- bruge både kvalitative og kvantitative data i det pædagogiske arbejde.
- se børnenes perspektiv og følge deres ideer og initiativer til at kvalificere dagligdagen og læringsmiljøerne.
- der skal skelnes mellem beskrivende og reflekterende/udviklende dokumentation, hvor den beskrivende har aktiviteten som fokus, og den reflekterende/udviklende har læring og udvikling som fokus.

	Beskrivende dokumentation	Reflekterende/udviklende dokumentation
Formål	Beskrive hvilke aktiviteter og projekter, man laver med børnene, og hvordan dagen/ugen/året i dagtilbuddet er forløbet.	Primært til internt brug — faglig refleksion og evaluering af det pædagogiske arbejde. (Evalueringskapacitet)
Målgruppe	Typisk forældre og børn, men kan også være forvaltningen eller medarbejderne selv.	Primært medarbejderne selv (og børnene), men også forvaltningen – i mindre grad forældrene.
Dokumentationsformerne	Fortællinger, dagbøger, billeder eller en årsberetning	Frembringes i interaktion med børnene/medarbejderne eller bruges i samtale med børnene/medarbejderne.
Hvad er det primære fokus	Aktiviteten	Læring og udvikling

Evaluering

Udover at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet er dagtilbudslederen også ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål for de seks læreplanstemaer og skal beskrive sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Evalueringen skal offentliggøres.

Evalueringen baseres på den indsamlede dokumentation, herunder den løbende pædagogiske dokumentation og de systematiske refleksioner, der foregår i det enkelte læringsfælleskab blandt ledere og pædagogisk personale.

SOLBJERG-MÅRSLET
DAGTILBUD

For at skabe et godt grundlag for evalueringsarbejdet kræver det en fælles forståelse af, hvilken viden der ligger til grund for organisering, planlægning, indsatser og handlinger. Viden er i denne sammenhæng både forskningsmæssig viden og data, der er indsamlet som fælles lokal viden.

Evaluering er for os en systematisk tilgang til arbejdet, der skal:

- ☘ være tæt koblet til kerneopgaven (ikke noget man skal "gå fra" for at gøre).
- ☘ tage afsæt i data hentet i den løbende pædagogiske dokumentation og dataindsamling, der kan give os viden om, hvad den konkrete børnegruppe har brug for.
- ☘ give os indsigt i, hvad der virker for hvem under hvilke omstændigheder.
- ☘ skabe grundlag for, at beslutninger træffes på baggrund af viden.

Vi prioriterer — Ikke alt skal evalueres — Vi evaluerer når:

- ☘ Vi har opstillet et eller flere mål og har brug for at følge op på, om de er nået.
- ☘ Der er efterspørgsel på viden til at skabe forbedring på et igangsat projekt, en indsats eller en hverdagspraksis.

Fortsættes næste side

Ledelsen skal:

- understøtte en undersøgende og nysgerrig kultur med fokus på hvad børnene skal have ud af det (fremfor fokus på aktiviteten).
- bruge fælles viden om, hvad der skal til for at nå de pædagogiske mål.
- have mod til at stille egen praksis "til skue" og have løbende systematisk, datainformeret refleksion over både deres handlinger og deres grundlæggende antagelser.

Alle skal:

- bidrage konkret til evalueringsarbejdet ved at:
 - indsamle den nødvendige data — hverken for meget eller for lidt
 - analysere data
 - reflektere over data for at etablere viden
 - bruge viden til at træffe beslutning om handling
- bidrage til at sætte børnenes perspektiver i spil i evalueringen.
- bidrage til at sætte forældrenes perspektiver i spil i evalueringen.

Fælles pædagogisk grundlag for dagtilbud i Aarhus Kommune

Fælles pædagogisk grundlag for dagtilbud i Aarhus Kommune

Indledning

På tværs af Børn og Unge og de faglige organisationer er vi enige om at præsentere dette fælles grundlag for arbejdet i dagtilbud i Aarhus Kommune. Det er udarbejdet i et samarbejde mellem BUPL, FOA og med inddragelse på tværs af forvaltningen. Grundlaget er tænkt som et afsæt for arbejdet i dagtilbud. Det vil blive evalueret og herefter justeret, hvis parterne vurderer det er relevant

Dagtilbudsloven sætter de overordnede rammer for dagtilbudsområdet. Lovens beskrivelse af pædagogisk grundlag for dagtilbud ligger værdimæssigt i tråd med Aarhus Kommunes børne- og ungepolitik og strategier, der stadig vil være de lokale rammer for arbejdet med børnene og de unge i Aarhus i et 0-18-årsperspektiv. Det fælles pædagogiske grundlag for Aarhus Kommunes dagtilbud er derfor udarbejdet ud fra formuleringer fra dagtilbudslovens rammesætning og vores lokale børne- og ungepolitik, strategier med videre.

Det er med afsæt i dette fælles pædagogiske grundlag, at dagtilbuddene skal udarbejde den pædagogiske læreplan og udvikle de pædagogiske læringsmiljøer lokalt. For at udvikle og fastholde dagtilbud af høj kvalitet med stærke pædagogiske læringsmiljøer, der understøtter alle børns trivsel, læring, udvikling og dannelse, forholder vi os til følgende tematikker, som beskrevet i dagtilbudsloven.

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber
- Pædagogiske læringsmiljøer
- Forældresamarbejde
- Børn i udsatte positioner
- Sammenhæng med børnehaveklassen
- Læreplanstemaerne

Fælles pædagogisk grundlag for dagtilbud i Aarhus Kommune

I Aarhus Kommune lægger vi vægt på trivsel, læring, udvikling og dannelse for alle børn og unge og på at have høje ambitioner på alle børns vegne. Barndommen har en værdi i sig selv, og vi arbejder ud fra et helhedssyn på barnet og vægter samarbejde med forældrene højt. Samtidig har vi fokus på en tidlig, rettidig indsats og på at skabe gode børnefællesskaber for alle børn med et særligt øje for børn i udsatte positioner.

Vi udvikler stærke pædagogiske læringsmiljøer, der understøtter, at børneperspektivet, legen og en legende tilgang til læring er grundlæggende for arbejdet på dagtilbudsområdet. Vi lægger vægt på kritisk refleksion over egen og fælles pædagogisk praksis og på at arbejde vidensbaseret med at udvikle praksis til gavn for børnene og de unge.

Kvalitet i dagtilbud handler også om den strukturelle kvalitet og stabilitet for børnene og det pædagogiske personale. Det betyder fx organiseringen af dagtilbuddets fysiske rammer, lav personaleomsætning, høj andel af uddannet personale eksempelvis pædagoger og pædagogiske assistenter og organiseringen af hverdagen.

Fælles pædagogisk grundlag for dagtilbud i Aarhus Kommune

Børnesyn

Det at være barn har en værdi i sig selv, og i børnelivet skal der være plads, tid og ro til at være barn. Udgangspunktet er, at alle børn trives og udvikler sig, når de har passende udfordringer, ser mening og oplever anerkendelse og social samhørighed i forpligtende, rummelige og givende fællesskaber.

Dannelse og børneperspektiv

Børn skal føle sig set og forstået og opleve at have en demokratisk stemme. Børn skal være aktive medskabere af deres egen læring og udvikling inden for rammer, som de voksne har ansvaret for. Der skal lyttes til børnenes oplevelse af, hvordan det er at være i dagtilbud. Hvordan er deres oplevelse af, om de mestrer, kan finde mening og hører til? Børns oplevelse af indflydelse er en tidlig del af deres dannelsesproces og af udviklingen af demokratisk forståelse.

Legen

Børneperspektivet, legen og en legende tilgang til læring er grundlæggende for arbejdet på dagtilbudsområdet. Børns leg er grundlæggende for deres sociale og personlige læring og udvikling, og legen har en værdi i sig selv. Leg betyder både børns spontane leg på deres helt egne præmisser, og den leg, der igangsættes, rammesættes og eventuelt understøttes af de voksne omkring børnene. Begge dele skal gives plads i hverdagene i dagtilbuddet, og vægtningen skal tilpasses behovene i børnegruppen, således at fx børn i udsatte positioner understøttes i deres leg som en del af børnefællesskaberne.

Læring

Børn lærer ved at udforske deres omverden med krop og sanser, ved at blive mødt af spørgsmål og udfordringer og ved selv at undres og stille spørgsmål. Børn lærer også ved at eksperimentere, prøve sig frem, fejle, gøre opdagelser og finde innovative løsninger. Børn lærer gennem kommunikation, udveksling og sociale interaktioner med de andre børn og de voksne i dagtilbuddet. Motivation og passende udfordringer har betydning for at lære og udvikle sig – både som individ og som del af et fællesskab. Børn har brug for voksne, der sætter rammer, guider og vil noget med dem, men de har også brug for plads til at være sig selv og til at gøre deres egne erfaringer.

Læring i dagtilbud sker i en vekslen mellem fx spontane, børneinitierede lege, rutinesituationer og aktiviteter planlagt af de voksne. Når der arbejdes målrettet med børnenes læring, skal tilgangen være legende og eksperimenterende, så både læringens indhold og form giver mening for børnene.

Børnefællesskaber

Fællesskaber udgøres af dem vi er, og det vi laver sammen. Alle børn i dagtilbud skal være en værdsat del af et fællesskab, og fællesskaberne skal have noget at byde på for alle børn. Derfor arbejdes med tidlig, rettidig indsats, for at understøtte deltagelsesmulighederne for alle børn.

Leg, læring, udvikling og dannelse sker i børnefællesskaber, som de voksne sætter rammerne for. Dagtilbuddets hverdag skal skabe rum til at børn kan indgå i både kendte og nye relationer på tværs af alder, køn og kultur. Det er det pædagogiske personale og ledelsens opgave at skabe balancen mellem individ og fællesskab i dagtilbuddet og at inddrage og motivere forældrene, så de tager medansvar for at skabe velfungerende børnefællesskaber.

Pædagogiske læringsmiljøer

Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal være til stede hele dagen fra modtagelsen om morgenen til de sene eftermiddagstimer. Det pædagogiske læringsmiljø skal blandt andet give barnet mulighed for at eksperimentere og bruge fantasien, lege forskellige og udviklende lege og bruge både emotionelle, sociale og kognitive kompetencer.

Fælles pædagogisk grundlag for dagtilbud i Aarhus Kommune

I arbejdet med børn i dagtilbud er fokus på at skabe pædagogiske læringsmiljøer, der ud fra et helheds-syn understøtter trivsel, læring, udvikling og dannelse for alle børn. Det kræver viden, der med afsæt i faglig refleksion med kollegaer og ledelse, skal bruges til at udvikle stærkere læringsmiljøer for børnene og stærkere læringsfællesskaber for de professionelle. Lokalsamfundet inddrages i arbejdet med at skabe stimulerende pædagogiske læringsmiljøer for børnene.

Forældresamarbejde

Et godt forældresamarbejde om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse er af afgørende betydning. Forældrene skal derfor både inddrages aktivt i og have indflydelse på dagtilbuddets arbejde. Samarbejdet sker både i form af det formelle bestyrelsesarbejde/forældrerådsarbejde og samarbejdet i hverdagen på tværs af dagtilbud og hjem om det enkelte barn, og om skabelsen af inkluderende børnefællesskaber.

I det daglige forældresamarbejde indgår også vejledning af og sparring med forældrene om, hvordan de understøtter deres barns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det pædagogiske personale og forældrene afstemmer forventningerne til hinanden og samarbejdet, med afsæt i den enkelte families behov, og alle skal opleve, at de bliver set, hørt og har indflydelse.

Børn i udsatte positioner

Dagtilbud af høj kvalitet med gode pædagogiske læringsmiljøer har stor betydning for alle børn, men særligt for børn i udsatte positioner. Børn kan være i udsatte positioner af vidt forskellige grunde, og det pædagogiske personale og andre fagprofessionelle har ansvar for med tidlig, rettidig indsats at identificere børn med behov for en særlig opmærksomhed. Samtidig skal der arbejdes med rummelige fællesskaber, hvor alle børn har en naturlig plads. Børn i udsatte positioner skal støttes, så de både udfordres tilpas og oplever mestring i det almene fællesskab og efter behov også i mindre gruppesammenhænge med et særligt fokus.

Sammenhæng med børnehaveklassen

Sammenhæng i børnenes liv betyder, at skolen bygger videre på et tydeligt børneperspektiv, der tager over, hvor dagtilbuddet slipper. Det skoleforberedende arbejde i dagtilbud handler især om at der i børnenes sidste år i dagtilbud etableres pædagogiske læringsmiljøer, der understøtter børnenes sociale kompetencer og færdigheder som vedholdenhed og fordybelse. Derved forberedes de på at møde nye sociale og faglige sammenhænge med tro på egne evner, nysgerrighed og gå-på-mod. Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal også introducere til og give børnene mulighed for at udvikle faglige færdigheder i form af leg med bogstaver, tal, mønstre, former m.v.

Læreplanstemaerne i dagtilbuddet har en tæt indholdsmæssig sammenhæng med tematikker i børnehaveklassen. Arbejdet med temaerne er med til at skabe sammenhæng mellem dagtilbud og børnehaveklassen. Fokus kan fx være på centrale elementer på tværs af dagtilbud og skole som børnenes trivsel, arbejdet med børnefællesskaber og at understøtte børns lyst til at lære og mod på nye oplevelser.

Læreplanstemaerne

Læreplanstemaerne er tilsammen udtryk for et bredt læringssyn. Opdelingen i temaer skal sikre fokus på forskellige centrale elementer i børns læring og udvikling i dagtilbud, men det er afgørende at temaerne tænkes i en sammenhæng i dagtilbuddets arbejde.

Fælles pædagogisk grundlag for dagtilbud i Aarhus Kommune

Der er i alt seks læreplanstemaer: "Alsidig personlig udvikling", der omhandler at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden i et læringsmiljø præget af både tryghed og nysgerrighed, så de udvikler bl.a. engagement, livsduelighed, kompetencer til deltagelse mv. "Social udvikling", der omhandler, at alle børn skal trives og opleve at høre til i sociale fællesskaber, og at læringsmiljøet understøtter, at alle børn udvikler empati og relationer, der bidrager til en demokratisk dannelse.

"Kommunikation og sprog", der omhandler at alle børn får mulighed for at kommunikere og udvikle sprog, så de kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden. Dette foregår bl.a. ved at de gradvist udvikler sproget og opnår erfaringer med at sprogliggøre tanker, behov og ideer. Forskellige udtryksformer som skrift-, symbol- og billedsprog skal inddrages, og de sproglige læringsmuligheder skal indtænkes i både rutiner og i planlagte og spontane aktiviteter. "Krop, sanser og bevægelse", der omhandler hvordan alle børn udforsker og eksperimenterer med mangfoldige måder at bruge kroppen på og udvikler krops- og bevægelsesglæde, både i ro og aktivitet.

"Natur, udeliv og science", der handler om at alle børn skal have konkrete erfaringer med og lyst til at udforske natur og naturfænomener og får en begyndende forståelse for bæredygtighed. Samtidig understøtter det, at alle børn aktivt forholder sig til naturfænomener i deres hverdag og får erfaringer med årsag og virkning, sammenhænge og en begyndende matematisk forståelse. "Kultur, æstetik og fællesskab" omhandler, hvordan alle børn indgår i ligeværdige og mangfoldige fællesskaber på tværs af kulturelle baggrunde, normer mv, og at de får kulturelle oplevelser, så deres fantasi, nysgerrighed og kreativitet stimuleres, og de får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

En evaluerende pædagogisk praksis

Professionel dømmekraft og en systematisk faglig og kritisk refleksion over egen og fælles praksis er et vigtigt grundlag for lokalt at udvikle dagtilbud af høj kvalitet. Med afsæt i refleksionen og en stærk feedbackkultur skabes der i dagtilbuddet, afdelingen og i den enkelte gruppe stærkere læringsfællesskaber. Ledelsen har ansvaret for at refleksionen er integreret i hverdagen for alle medarbejdere og organiseret, så det understøtter udviklingen af det pædagogiske læringsmiljø.

Refleksionen forudsætter, at man er nysgerrig og undersøgende på sin egen og hinandens praksis, søger sparring og tilbyder hjælp. Samtidig skal man turde udfordre egne og andres vaner og rutiner og gøre det naturligt at dele viden og ideer til nye løsninger på tværs. Derved opbygges og udvikles både den professionelle kapacitet og dømmekraft. Samtidig er det vigtigt, at der i de enkelte dagtilbud afsættes ressourcer og at der er kompetencer til stede til at understøtte de enkelte læreplanstemaer, herunder at de sættes i spil med hinanden.

Den faglige refleksion sker med afsæt i både kvantitative og kvalitative data. Det er eksempelvis børnenes egne produktioner, meninger, udtryk for trivsel, hvad de er optagede af og forældrenes informationer, holdninger og tilfredshed. Data er også det pædagogiske personales erfaringer, viden fra observation af børnenes leg og fortællinger fra praksis. Sidst men ikke mindst er data også viden baseret på forskning, resultater af evidensbaserede undersøgelser, socioøkonomi, vurderingsredskaber til fx sprog og robusthed mv.

En evaluerende pædagogisk praksis handler om at udvikle kvaliteten lokalt i dagtilbuddet, afdelingen og i den enkelte gruppe, men også om den samlede retning for og udvikling af hele dagtilbudsområdet. Der skal være en balance mellem meningsfuld lokal dokumentation, refleksion over egen og fælles praksis og den fortsatte kommunale tilsynsforpligtelse i forhold til dagtilbud, der forudsætter, at der kan samles op og skabes et generelt billede af kvaliteten på tværs af dagtilbud i Aarhus Kommune.

Fælles pædagogisk grundlag for dagtilbud i Aarhus Kommune

Vi arbejder i Børn og Unge med afsæt i lokale og politiske årshjul for opsamling på kvalitet på dagtilbudsområdet. Kvalitetsrapporterne og -samtalerne er med til at kvalificere både den lokale faglige refleksion og indsats og den politiske beslutningsproces.

Kvalitet i dagtilbud skal dokumenteres i bred forstand. De lokale rapporter og den opsamlende rapport til byrådet skal derfor både afrapportere kvaliteten af læringsmiljøet, den lokale pædagogiske praksis i forhold til fx refleksion samt børnenes progression og dermed udbytte af dagtilbuddets læringsmiljø.

For at sikre en systematisk dokumentation og opfølgning på sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse skal der afprøves og evt. udvikles konkrete værktøjer til at understøtte indsamlingen af både kvantitative og kvalitative data. Det kan være dialogværktøjer, redskaber til at understøtte læreplanstemaer, læringsmiljøet og det enkelte barns progression samt prosatekster med fx praksisfortællinger og refleksioner.

Data indsamles fra forskellige kilder, så både ledere, det pædagogiske personale, forældrene og børnenes stemme høres og indgår i afrapporteringen.

Den politiske opfølgning og udvikling

Byrådet har ansvaret for dagtilbuddene og ansvaret for at føre tilsyn med, at dagtilbuddene efterlever de lovgivningsmæssige krav. Byrådet skal definere rammer for dagtilbuddene og skal også definere retningslinjer for samarbejdet mellem dagtilbud, fritidstilbud og skolen og dagtilbuddets samarbejde med andre aktører som fx sundhedsplejen, PPR mv. Byrådet skal desuden sikre, at den pædagogiske læreplan og dens børnesyn og brede læringsforståelse er udgangspunktet for al ledelse af det pædagogiske arbejde i dagtilbuddene.

Udviklingen på dagtilbudsområdet skal drøftes politisk mindst hvert andet år, som en del af et toårigt årshjul. Afsættet for de politiske drøftelser skal være, hvordan kommunens rammer og prioriterede indsatser understøtter, at dagtilbuddene kan opfylde dagtilbudslovens krav. Drøftelserne tager udgangspunkt i det tilsyn, kommunen fører med dagtilbuddene og andre relevante informationer og nøgletal, fx forældretilfredshed, andelen af uddannet personale, 3-årssprogvurdering mv. En samlet afrapportering danner grundlaget for den politiske drøftelse af udviklingen på dagtilbudsområdet med yderligere mulighed for temadrøftelser om emner af særlig interesse.

På baggrund af de politiske drøftelser kan det besluttes at iværksætte tiltag til at understøtte og kvalificere dagtilbuddenes arbejde med udvikle stærke pædagogiske læringsmiljøer, der fremmer børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Tiltagene kan fx være rettet mod at understøtte arbejdsmiljøet, kompetenceudvikling eller organiseringen af dagtilbud. Det kan også være tiltag, der understøtter dialogen mellem dagtilbud og forvaltning eller understøtter det pædagogiske tilsyn og derigennem bidrager til at udvikle kvaliteten. Nye tiltag skal være meningsfulde og i tråd med den pædagogiske læreplan.

Juni 2018

Thomas Medom, Rådmand for Børn og Unge